

Dux

ANIMADVERSIONES
IN FENNICAM BIBLIORUM SACRORUM
VERSIONEM,

QUARVM

PARTEM SEXTAM

APPROB. MAX. VENER. FACULT. THEOL. ABOENS.

PRAESIDE

*Mag. JACOBO BONSDORFF,
S. S. Theol. Doct. & Profesj. Publ. Director. Semin. Theolog.
Equite Imper. Ord. de S. Volodim. in IV:ta Clasje,*

PUBLICO EXAMINI MODESTE OFFERT

*CHRISTOPHORUS KULLMAN,
Ostrobothniensis.*

In Audit. Theol. die VIII Junii MDCCCXXV.

h. a. m. c.

ABOÆ, Typis FRENCKELLIGRUM.

KANSA
KIRJA

Psalm. 73: vers. 4. In describendo fortunato statu hominum, divitiis quidem ornatorum, sed maleficiis identidem graviter onustorum, non supercedere potuit Asaphus sanitatem corporis & voluptatem enarrare immensam, qua ut plurimum fruuntur scelestissimi quilibet ac stultissimi. Nullam fere in vita sua usque ad mortem sentiunt penitiam, dolores nullos nec infirmitatem corporis, sed cuncta cernunt sibi ex voto & natu succedere. Manifestum est, hac sub imagine perstringi multos coævos Asaphi, quos nulla Davidis prudentia & circumspectio potuit ab insolentia violentiaque coercere, quia divites erant, in summa bonorum viventes affluentia, quam cum viliorum hominum oppressione haud raro connexam fuisse animadvertere licuit. Voluptuosi quippe & improbi homines obdurata sunt mente, iidemque saepius fortunati, malorum expertes. Hunc sensum fundunt Hebræa verba: — לְמַתָּה תִּרְקֹב בְּלֵבֶן יְהָנֵם nullæ sunt coarctationes i. misericordiae usque ad mortem eorum, h. e. nullis constringuntur doloribus, quamdiu vivunt, per totam suam vitam usque ad mortem securi sunt ab afflictionibus. Lutherus autem ἡτο explicat finaliter, quod scilicet dolores ipsis non contrahant mortem. Sie sind in keiner Gefahr des Todes; Similiter Fennicus noster: Ei he ole nisän kuoleman hädäsa. At vero longe tutius erit & cum fine orationis convenientius, terminum ipsum temporis cogitare, quo ab afflictione imminentes sunt impii. Fennice: Ei ole heille tufka kuolemaan asti. Tanto minus vero Criticorum nonnullorum approbamus hypothesin, vocabulum חֲוֹלֵל in duo diversa resolvere nitentem, quorum לְמַתָּה ad prius, & מַתָּה ad posterius hemistichium referretur hoc sensu: corpus eorum perfectum i. e. perfecte sanum, quanto insolentior sit haec significatio vocis מַתָּה, limpidusque hoc modo encyari videatur contextus.

— vers. 10. Textus Hebræus, si cum antiquis translationibus conferatur, ex altera omnino parte sub mendo cubare, ex altera autem contra antiquos retinendus esse videtur. Prius enim hemisticchium: יְשׁוּב עַמּוֹ concedit *huc populus ejus*, male cohæret cum orationis īcōpo — nam affixum tertiae personæ vix spectare poterit impios; quare probabilior est lectio Alexandrini, Vulg. & Syr. Interpretis in 1:a perlona: *populus meus* (יְשׁוּב) *populæ mei*; adcurrunt quippe cives perturbati ad magnatum, quantumvis perditorum, exempla pravissima, moribus istorum conniventes. Re ipsa hoc animadvertisit Fennicus Metaphrasta, quum omiserit affixum: *sentāhden noudattaa heitā yhteinen Kansa*, quare nulla emendatione opus este putamus. Sed in altero versus membro, sententia satis concise exprimitur: *אֲגַם מֵלֵךְ אֱמֶת aquæ plenitudinis i. e. largæ effunduntur*, ebibuntur, i. e. largas aquarum copias bibere, iisque semet refrigerare gefiunt populares; summa scilicet est ratio dicendi ex more Orientalium, rivos sive canales aquarum ad fidem restingvendam adeundi. Ubi maxima affluxerit copia aquarum illuc quoque confertim homines semet contendunt. Nihil potest hac imagine esse significantius ad exprimendam plebis simplicioris vagam indolem, magnatum ditiorumque premendi vestigia, præmia, applausus. Bene quoque Lutherus in priori suæ versionis editione hanc protulit ideam textualem, quam in sequentibus editionibus permutavit, addendo comparationis notam: *und lauffen ihnen Zu mit hauffen, wie wasser*, quo simili modo Fennicus quoque habet: *ja kokounduwat heidān tygōnsā niinkuin vedet*; Quod utique non est nisi elegantiam perdere orationis. Non enim sub imagine aquarum institutus congregatio populatum, sed populares ipsi describuntur largas lectari aquarum, deliciatumque omnium effusiones. Conferatur locus similis Ezech. 34: 18. *nonne satis esse vobis debebat limpidisimam bibere aquam*

aquam . . . Rectius ergo vernacula translatio ita sonabit:
ettā he runsasta wedestā wirwoitetuixi tulisit. Ceterum non
opus est antiquos retellere interpretes nominatos, qui si-
ne dubio pro *νῦν* aut legerunt aut cogitarunt *νῦν dies*, quod
vocabulum nec cum verbo *νῦν ex fugere, ebibere*, neque
cum *νῦν plenitudo vel largus conciliari commode potest.*

— vers 25. Negari nequit, jucundam esse & textu
ipso fore elegantiorem versionem, quam Lutherus & cum
eo Svecinus Ant. & Fennicus exprimunt: . . . *Når jag*
hafver dig, så frågar jag efter himmel och jord icke —
Kuin sinā ainoastans minulle olisi — Quum tamen in priori
sua editione Lutherus presius fecutus sit textum, quem
admodum Reverend. Tingstadius in versione sua quoque
exprimit veritatem originalis textus: *Hvilken ágde*
jag i himmelen, hvilken — på jorden kár, förutan Dig?
igitur huic convenienter versioni Fennica illa sonaret:
Kuka on minulle taiwasa, kuka maasa paitsi sinua rakkambi? Enim vero quia in ipso sensu nihil sit discriminis, re-
tineatur merito Lutheri emendata versio, eam maxime
ob causam, quod nec Hebraica verba exactum prodant
parallelum: *Quis mihi in cœlo* (scil. acceptus) *& apud*
Te quamdiu sim, nihil in terra diligō. Abruptam & pa-
theticam nemo non sentit orationem, non tam Poëtæ, quam
sincerissimi Dei cultoris ingenio aptissimam, cui nihil si-
mile in profanis scriptis Antiquorum produci potest. Com-
parabimus tantum fervidissimam Paulli Apostoli contesta-
tionem de sua cum Christo ejusque amore conjunctione.
Rom. 8: 35, 38, 39.

Psalm. 74: vers. 3. Plerisque recentioribus in con-
fesso est, hunc Psalmum in captivitate Babylonica aut
proxime post eversionem Hierosolymarum & templi ab
alio quodam Aslapho confectum, lamentationes continere
de luctuosissimo hocce exilii statu, & preces pro Divina
ad restituendam gentem Judaicam misericordia. Sed sunt

In tragico hoc carmine nonnulla minus recte ab interprete nostro Fennico intellecta. Tertius versiculus, ad Hebraicam si exigatur veritatem, elegantem exhibet Apostrophen ad Deum, ut proprius accedat & velut attollat greslus suos ad vastata illa loca, in primis vero sanctorium suum ab hoste profanatum & eversum, probe memor pristinæ suæ promissionis & in Sione commemorationis. Dubio quippe caret, vocabula: **וְיַעֲשֵׂה** *vastationes*, *vasta*ta loca, & **וְיִרְאֶה** *sanctuarium*, quod *inimicus male traxavit*, evertendo ac comburendo, parallela esse, atque phrasin: **הַרְוִיחָה** *eleva greslus tuos* i. e. ascende, in universa hac periodo symbolicam secum ferre, nec ingratam aut obsecuram illam, Divinæ opis ideam. Ubi enim Deus surgit, dissipantur ejus inimici, secundum notissimum illud Mosis carmen, 4 Mos. 10: 35. Contrariam vero & penitus a linguae genio alienam propinavit Lutherus versionem: *Tritt auf sie mit füssen*, & similiter Svec. Ant. *Trampa dem med fotterna* — Fennicus: *Talla heitá jalo*illas, ja *sysá heitá ijáiseen hávitxeen*. Svecanam emendavit Tingitadius ita: *Tråd från din högd till de i grund förstörda platser*; Nosque substitendum ducimus hanc Fennicam translationem: *Aju alas sihen peräti hávitetty-hyn maahan* . . Quænam autem causa antiquos impulerit interpretes ad aliena sua cogitata, quibus loco gresuum **בְּנֵים** comminiscerentur aut **χειρας** (Alex.) *manus* (Vulg.) aut *servos* (Syr.) vix astequi possumus.

— vers. II. Hærent quidem Interpretes non modo in ordinando parallelismo, sed etiam explicanda utriusque membra sententia. Chaldeum sequuntur Lutherus, Svec. Ant. Fennicus, Hezel, Hensler, Tingstad. al. qui contra Masorethicam distinctionem referunt **כָּלֹנֶךְ** ad posterius hemistichium, atque verbum **כָּלֹה** aut sensu *extrahendi*, aut adverbialiter ex nomine **כָּל** omne, penitus, aut ut Chald. *de delendo afflictionem explicant*, ut quippe ipsa idea confor-

formetur cum præcedenti hunc in modum: Cur retrahis manum tuam, & dextram tuam ex sinu tuo penitus? — Fennica habet: *Miksis káánát pois sinun kátes? ja oikian kátes niin ratki sinun powestas?* Huic vero varia obstant impedimenta. Ut enim in rem nostram non adferamus Maloretharum & textualem scriptionem, quæ nomina יְהָוָה & יְהָוָה ope particulæ יְהָוָה copulatiæ intime conjugat, quæque verissima utique est; gratis omnino & sine exemplo ponitur, כֹּלֵה idem valere ac יְהָוָה, aut *extrahendi sumi* sen-
tu, quum tamen in Piel semper finem facere valeat. Præ-
terea, quod maxime adnotandum est, regnat hic manife-
sta oppositio idearum & verborum. Verba enim בְּרִית retrahis, & תְּנַחֲתֵנִי finem fac, perde, consume, addito inpri-
mis בְּרִית e medio sinus tui, contrarium quiddam innuunt;
scilicet, exponente Geiero, dictio: retrahis manum & dex-
tram hunc habet sentum: cur auxilium nobis denegas, nec
sustentare nos, ut olim, pergis? altera dictio patheticam
infert exclamationem sive adhortationem: e medio sinus
tui manum extrahe eademque extracta hostes consume.
"Referendum hoc est, ad classem verborum prægnantium,
ubi duo simul in verbo uno concurrunt significatus, qua-
le illud Psalm. 44: 4. — & 73: 27" quibus addantur Je-
rem. 28: 11. 2 Sam. 22: 49. Animadversioni autem non-
nullorum, tautologiam inesse orationi, si יְהָוָה & יְהָוָה in
eodem membro legatur, ita occurrentum esse dadum
monuerunt Grammatici, ut bene docuerint, pleonasmum
talem minime esse ab Hebraismo alienum. Conferantur
Psalmorum loca: 89: 14. 138: 7. 139: 10. Dubio igitur
nostra ex sententia caret, vernaculam translationem ita
esse prescribendam:

Miksis káánát pois kátes ja sinun oikia kátes?

Wedá sitá ulos sinun powestas, ja hukuta!

— vers. 13. *hajotat, rectius: hajotit.*

vers.

— vers. 14 Miram interpretationem textus ipsius:
υνητὴ δεδίστι εἰμὶ jam propinarunt Antiqui translatores:
 Alexandrinus Græc. **εῶνας αὐτὸν** (scilicet δρακοντα) Βρωμα
λαοῖς τοῖς Ἀιθιοψί, Vulg. **dedisti eum escam populis Ἀθιο-**
pum, ceteri, unde multi recentiores post Bochartum, no-
 minatim Mendelton, Hezel, Muntingh, Knapp, Bauer,
 statuerunt, Psalmistam indicare voluisse, Ægyptios in mari
 rubro extintos in escam cessisse crocodiliis, hos vero
 iterum in cibum Æthiopibus, quos propterea Ἀιθιοφαγούς
 appellarunt Antiqui. Neque tantopere dubitamus veram
 fortassis fuisse narrationem, Herodoto traditam ac ab eo
 commemoratam, gentes quasdam maritimas, oræ maris
 rubri proximas, in cibum adhibuisse crocodili carnem.
 Verum enimvero minime probabile est, scriptorem He-
 bræum tales adnexuisse fabulas in enarrandis miraculosis
 Dei erga populum suum beneficiis. — — — Quomodo
 enim ad scopum orationis spectaret talia recentere,
 penitus autem reticere mirabilem illum cibum, man-
 nam, coturnices, quibus Israëlitæ in deserto velceren-
 tur? Jure animadverterunt Dathe, Tingstadius, Berlin,
 aliique cum Glassio & Geiero, affixum in forma ρυζοῦ
 non spectare præcedens ρυζός sed sequens λένο cibum,
 quem populo Deus dedit. Docente enim Gassio affixus
 sæpius pleonastice ponitur & præmittitur nomini suo. Im-
 mo quoque incredibile est, auctorem carminis sicco pe-
 de præterite potuisse mirabilem cibum, quo sustentaban-
 tur Israëlitæ in deserto (רֹאשׁ) quum tamen mox in se-
 quenti verlu idem commemoraret scriptor aquam, ex
 petra Horebi percussa manantem, qua sitiens populus ex
 mandato Dei potabatur. Simpliciter ergo verba Hebræa
 reddenda sunt: *populo in desertis locis dedisti cibum.* Ad-
 eoque etiam pro Metaphrasi Fennica vulgari: *annat ne*
 (walaskalan päät) *Kansalle ruaxi metsän korwesa, substi-*
tuendum ducimus; annoit ruokaa kansalle metsän korwesa.
 Psalm.

Psalms. 75: 1. Verba: *Ettei hán hukkunut, rectius esse circumscribenda: weisatan kuin: álá hukuta, jam antea ad Psalm. 57. decuimus.*

— vers. 7. De occasione hujus psalmi Assaphici præmonuisse juvabit, eum confectum videri ad confirmandum erigendumque Regem Davidem, una cum civibus ejus, contra populos imperio ejus ruinam minitantes, & qui-dem maximam quoad partem jam subjugatos, de quibus Davidici Psalmi 44: 60. itidem agunt & conferendi sunt. Psaltes canit hymnum ad gratias Deo pro victoriis agendas, Divinamque celebrandam in promissis servandis fidelitatem, benevolentiam atque potentiam. Eleganter finit, versibus 3—6, Deum ipsum alloquentem atque stultis quibuscumque gentibus promeritas minitantem pœnas. Hinc verlu 7, admonet ipse, ut quotquot sint gentes ex omnibus terræ plagis semet subjiciant Deo, nemine relutante, siquidem Deus est supremus vindicta. Poëtae ingenium haud obscure proditur hisce: *nemo ex oriente, ex occidente ac austro audeat se erigere* — Eodemque modo Fennicam translationem, pro eo quod male & sine commodo sensu habet: *niinkuin ej mitán hâtáá olisi, eiká idástiá* etc. utique permutandam judicamus textui convenienter: *Ei rohkene kengán idástiá, eiká lánnesiá, eiká korvesia itsiáns korotta.* Verbum nempe *הַרְיָם* in Infinitivo positum modo, definitum quoddam alludit, frequentissima syntaxi suppresum, vocabulum, aut pro finita forma exstat.

Psalm. 76: 11. Pulcerrimam similitudinem, qua strenuus justissimusque ille vindicta, Deus supremus, infertur post debellatas gentes celebratus ab ipsis his protervis hostibus eorumque spoliis circumdatus, penitus neglexit Fennicus interpres, textum Hebraicum ita transferens: *Ko-ka ihmiset kiukuitsevat sinua waftan, niin siná woitat kunnian, ja ko-ka he vielá enámmín kiukuitsevat, niin siná o-let*

let walmis. Saltem alterum hemistichium: תְּמַנֵּעַ תְּמַנֵּעַ
רִוְתָּהּ *spoliis* *s* residuis armis furoris i. e furentium ini-
micorum *te cingis*, lucidissimam sicut ideam herois post
victorias triumphantis & spoliis victarum genium se cir-
cumcingentis. Fennice: *Sinā wyötät itsiás heidán kiukkun-*
sa saalilla.

— Psalm. 79: 17. Posse textum originalem accuratius
& significantius exprimi. quam in vernacula Fennica: *Se-*
jylifi taiwaasa — factum sit, testes citamus Mendelsonium
atque Tingstadium, illum transferentem: *Deine donner-*
stimm in Wirbel, hunc vero: *Af stormvirflar ledzagades*
braket af ditt thordón. Vocabulum הַבְּרִיאָה turbinem denotare
certissimum fuit Luthero in vertendo Pl. 83 14. Hoc
autem in loco: *im Himmel* ex synonymia fortassis dedit.
Fennice transferimus: *Sinun jylinás hirmuiseſſi pyórii.* Ce-
tera in vernacula bene audiunt.

Psalm. 78: 9. Quia nulla sit in textu comparationis
particula, nec Ephraemita cum majoribus suis conferan-
tur, delenda videtur otiosa particula: *niinkuin.* Historici
est enarratio Ephraimitarum aut pervicaciae aut nimiae ti-
miditatis in bello contra Philisteos, quum arca Domini
cederet hostibus in spolium. funestam, ut videtur, ob fu-
gam tribus praesertim Ephraim.

— vers. 18. Fennic. *ruoka siellensu* coacte satis,
quum ipse genius linguæ & orationis scopus innuat *appe-*
titum vehementem cibi. Posset quidem בְּשֻׁבְבָּשׁ quoque
sumi pro simplici pronomine: *fibimet ipsi*, sed impedit
poëtica sive pathetica dicendi ratio, cuius alia quoque in
Psalms exempla exstant. Conf. Pl. 27: 12. 35: 25. Igi-
tur substituantur verba: *heidán himonsa jälken.*

— vers. 61. Vernaculus quidem transfert interpres:
Ja annoi heidán woimansa fangiuteen; ja heidán kauneu-
densa wihollisten kásiin; quum vero ambigua sit vox: *woi-*
mansa, quam de arca foederis a Philisteis ablata ponit u-
ni,

niversus docet contextus, non e re judicamus, aut sub textu in notula explicationis causa addere: *liiton Arkin*, aut quod melius est in ipso textu pro *woimanfa* substituere: *lütonfa Arkin*, atque pronomen *heidán* mutare in *hánen*, quis respicit Deum, non Israëlitas. Alterum mem- brum: *hánen kauneudensa*, optime intelligitur ex ante- cedenti.

— vers. 65. Hyperbolicam textus similitudinem non mitigavit noster, ut fas tamen fuisset, sed fere auxit; nam quis est qui verba: *niinkuin joku wákewá luikkaja wiinan juomisesta*, duriora fenserit, atque offendonis plena? Substituas vero: *niinkuin joku wiinasta iloinen sangari*, atque mox apparebit textualis veritas cum dignitate stili con- juncta.

— vers. 72. Præteritum tempus exprimunt verba: *hán kaitsi*, — *hallitsi*, sed rectius omnino pronuntiabimus in prætentu tempore: *Hán kaitsee* — *hallitsee*, aut in Futuro: *on kaitsewa* — *hallitsewa*.

Psalm. 80 8. Hebreum יְנַשֵּׁה reduc nos Fennicus metaphrastes hoc in versiculo & sequenti 20, contra Lutherum & antiquam Editionem 1642, quæ habet: *lohduta meitá*, male reddidit: *kúánná meitá*, quasi mentio eslet de conversione animi ac emendatione morum, quam quidem alibi lèpius indicari, hoc autem loco & orationis contextu vix valere posse certissimum est. Eo enim nos universus verborum ordo & scopus ducit, ut Asaphum cogitemus hoc versu lamentantem de summa gentis lux, Israeliticæ, afflictione ab hostibus extraneis, quorum jugum ut excuteret Deus suumque populum consolaretur, erigeret &c defenderet, intima animi affectione precatur idem hic poëta. Viderur scilicet hic Psalmus idem spectare tempus belli Nesibini quod Davidici 44, 60, 66 Psalmi spectant, e quibus omnibus inter se collatis patet, dura multa ingen- temque cladem passos fuisse Israelitas in bello hocce trau-

K culento,

culento, perfectam tamen postremo ipsos reportasse vi-
ctoriam. Quum autem יְשִׁיבָה reducere ambiguum sit vo-
cabulum, quod aut de restitutione status civilis aut con-
solatione & recreatione animi intelligi posse, parallelis-
mum hoc in re confoluisse juvabit; Is vero consolandi
postulat ideam, utpote analogam alteri locutioni: *serenum*
vultum fac illucescere. Redite ad se sive ad mentem suam,
est refici, refocillari mente, consolationem percipere. An-
tiquam ergo Fennicam jure restituimus lectionem: *Iohdu-
ta meitā.*

— vers 16. Sine dubio Græcum Alexandrinum in-
terpretem in primis spectavit Lutherus in transferendo
נַפְלֵי & perfice eam (ita enim *Vulg.* cum Græco καὶ πα-
τριστικῶν αὐτῶν) quasi verbalis esset forma Imperativi cum
affixo 3 pers. verbi נַפְלֵי aut נַפְלָה in notione *tuendi*, *perfici-
endi*. Negari tamen nequit, satis anomalicam esse & nul-
lo alio loco comprobata, immo quoque ex conjectura
plus quam linguae genio exortam explicationem hancce &
formam, quum e contrario non modo Chaldæus & Sy-
rus rite expresserit sensum de *surculo* sive *planta*, sed et-
iam nomen ipsum יְהָ, masculini generis, eodem significa-
tu *surculi* obveniat Dan. 11: 7.; Quo accedit parallelismus
in verbo nostro haud obscurus. Conjunxit quippe poëta
duo subjecta, quorum alterum sub symbolo plantæ aut sur-
culi, propaginis, populum (Israelem), alterum proprio no-
mine יְהָ filium a Deo corroboratum, Davidem, utrum-
que gravissimo versantem in discrimine silit atque adum-
brat. Quibus subjectis, re ipsa conjunctis, nisi animum ad-
vertimus totus perit elegantissimæ orationis habitus. Nec
objici potest, desiderati hoc pacto verbum quoddam cum
nomine *surculi* construendum, quandoquidem ex præce-
denti sententia reperatur oportet יְהָ *visita*. Sensus est:
visita vitem hancce & plantam, quam plantavit dextra tua,
& filium quem confirmasti. Hinc quoque appetat, plantam
& virum

& virum s. filium non de eodem subiecto, Israëlitico populo, dici — licet alibi v. c. Exod. 4: 22. Hof. 11: 1. hæc denominatio locum habeat, — sed de diversis subiectis, scilicet Israële & Davide, rege per Dei potentiam constituto; conf. vers. 18. Hinc loco antiquæ versionis Fennicæ: ja pidä se kiindiänä, substituenda videtur hæcce: ja sitä werso.

Halm. 81: 6. Incommode sensum dedit Fennicus Metaphrastra cum Luthero, ab ipsius texus originalis quoque deflectens veritate; nam cum transtulerit: *Koſta he Egyptin maalda láxit, ja oudon kielen kullen olit*, ex conjectura permutavit primam personam singul. יְהוָה in tertiam עֲוֹנִי, & ipsum orationis scopum contextumque male exposuit. Quomodo enim statui potest, verba hebræa: יְרֻעָה אַל non cognovi, quæ cum sequenti verbo *audio*, vel *audihi*, cohærent, generalem inferre peregrini sermonis ideam? & quid mali in ejusmodi incognita lingua erat, — quin etiam quam protysseron esset, exitum ex Egypto commemorare, & dein peregrinam Egyptiorum lingvam? Obstat autem quam maxime, hac admissa versione sine necessitate textum egregium mutari atque omnem aboliri inventionem poetam pulcherrimam. Quis enim est, qui non ultro ex verbis textus perlectis: *lingvam quam non cognovi, audio*, intelligit, poëtam fingere sibi inopinatam & tacitam revelationem Dei quæ versibus sequentibus profertur: Recte enim Döderlein: "lubitanea & digna poëtico impetu digressio, cum vates lese Divino aflatu subito percussum sentit & oraculum audire sibi persyadet. Nam in sequentibus Deus inducit." Eodem quippe modo Eliphazus oraculum sibi contigisse finit in Jobei carminis 4:to Capite, v. 16. Verba vero hujus nostri loci sunt ad sequentem versum 7. referenda. *Oudon kielen minä kuulin: Minä olen etc.*

— vers. 7. Hebræa: בְּסַחַר נִים אֵיכֶנֶק exaudivite in latibulo

bulo tonitru, i. e. e nube illa fulminante, vernaculus noster interpres sine urgente necessitate hunc in modum transfert: *Koska tuulispää tuli sinun päädles*: Rectius: *Ukkosen pilvestä*. Sine dubio alluditur hic ad notissimum atque mirabile phænomenon nubis, Istrælitas ab Egyptiis fecerentis, cuius mentio injicitur. Exod. 14. 24.

— vers. 16. *Ja Herran wiholliset hukkaan tulisit* — De pernicie & clade hoitiom Dei interpretantur quidem multi hebræam phrasim יְהוָה בָּנָה blandientur ei; sed præterquam quod verbum שׁמֵן unusquam, piecila in forma, desinendi aut pereundi habeat vim, sed constanti usu mentiendi aut quoque *abblandiendi* teratur, contextus ipse & analogia locorum parallelorum aperte docet, non alio consilio Dei osores hic induci. quam utpote subjugatos & ad reverentiam s. obsequium Deo, quamquam invito præstandum, obstrictos. Conferatur locus Psalm. 18: 40. Antiquæ versiones ad litteram reddunt: *mentii sunt εψευστατο* . . . sed idem innuunt ac; *blandiuntur*; Fennice: *Herran wiholliset kumartawat händä*.

Psalm. 82 r Ablona est metaphrasis: *Jumalan seurakun-nasa*, hän on *Duomari*, *jumalitten seasa*, nam fatis luperque evictum est, Hebræi nomine מֶלֶךְ interdum significasse principes & magistratus, utpote colendos & reverendos, quemadmodum etiam Chald paraphrastes rite transtulit, sumto scilicet argumento exemploque e Mosaicis locis notissimis. Exod. 22: 7. 8. 27. Ceterum notabitur dilogia vocabuli hujus, quod & Deum & judices innuit. Erroris ansam dedit Græcus & Vulgatus interpres, quorum tamen auctoritas contra manifestum contextum nihil valet. Erit igitur nostra translatio: *Jumala sei-soo waldiain seurakunnasa*, hän duomitsee duomarein seasa.

— vers 5. *Sentähden täytyy kaikki maan perustuxet kaatua* — futurum exprimit tempus, sed convenientius est scopo auctoris, præsentem cogitare perturbationem: *Kaikki nuan perustuxet kukistuwat*, summa imis mixta.

vers.